

ISSN online 2707-7292

ISSN 2220-6310

DOI: 10.33216/2220-6310/2026-112-1-108-119

УДК 355.1:316.46:37.013.2

ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ МОДЕЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ СИТУАЦІЙ

А. А. Мірошніченко

ORCID 0000-0001-9397-8857

Стаття присвячена теоретичному обґрунтуванню та розкриттю методичних аспектів застосування технології моделювання професійних ситуацій у формуванні лідерської компетентності офіцерів-прикордонників у процесі навчання в вищому військовому навчальному закладі.

Для з'ясування механізмів формування лідерської компетентності офіцерів-прикордонників автор звернувся до класичних та сучасних теорій. Беруться до уваги суттєві відмінності військового лідерства від управління в цивільних структурах. Автором зазначено, що специфіка діяльності офіцера ДПСУ вимагає поєднання інструментального (орієнтованого на виконання службово-бойових завдань) та емоційного (спрямованого на підтримку високого морально-психологічного стану особового складу) лідерства. Тому в формуванні лідерської компетентності офіцерів-прикордонників актуалізується роль інтерактивних методів навчання, зокрема технології моделювання професійних ситуацій.

Технологія моделювання професійних ситуацій у військовій освіті – це метод навчання, що полягає у штучному відтворенні реальних або ймовірних ситуацій професійної діяльності з метою надання офіцерам можливості виконати роль командира (лідера) та відпрацювати навички прийняття рішень і управління підрозділом. Ситуаційне моделювання активізує внутрішній потенціал офіцера, змушуючи його виходити із зони психологічного комфорту. Вважаємо, що процес формування лідерської компетентності з використанням моделювання професійних ситуацій є поетапним і системним, містить низку дій, тому моделювання може трактуватися як технологія.

Реалізація технології моделювання професійних ситуацій на практичних заняттях відбувається за чітким алгоритмом, який дозволяє поетапно переводити теоретичні знання у площину стійких лідерських навичок. Авторами представлено таку послідовність етапів проведення заняття з використанням технології моделювання професійних ситуацій: брифінг та занурення в ситуацію; етап невизначеності та самостійного аналізу; прийняття рішення; дебрифінг.

***Ключові слова:** лідерська компетентність, формування лідерської компетентності, офіцери-прикордонники, технологія моделювання професійних ситуацій, навчання, вищий військовий навчальний заклад.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасне реформування системи військової освіти передбачає оновлення її структури, змісту та підходів до професійної підготовки офіцерів. Це зумовлено потребою забезпечення військових структур, у тому числі Державної прикордонної служби України, компетентними, вмотивованими та професійно підготовленими фахівцями. Тому освітній процес має бути спрямований на формування компетентностей, які забезпечують готовність офіцерів ефективно виконувати службові завдання, оперативно реагувати на виклики та діяти професійно. Результати діяльності підрозділів переконують, що інколи в офіцерів виникають труднощі у прийнятті рішень, виявленні ініціативи тощо. Тому важливим елементом процесу навчання в вищому військовому навчальному закладі є формування лідерської компетентності офіцерів.

Лише традиційних методів навчання недостатньо для підготовки сучасного командира-лідера. Саме тому виникає потреба у використанні інноваційних освітніх технологій, що допомагають офіцерам-слухачам набути досвіду дій у ситуаціях, максимально наближених до реальних.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Проблема лідерства має глибоке підґрунтя в науковому дискурсі. Історичний та ретроспективний аналіз еволюції лідерських концепцій висвітлено у працях О. Пономаренка (Пономаренко, 2010), теоретичні засади лідерства як феномену управління групою досліджував І. Грищенко (Грищенко, 2015). Фундаментальні наукові концепції лідерства систематизовано в посібниках О. Нестулі та С. Нестулі (Нестуля & Нестуля, 2016), а також Л. Сергєєвої, В. Кондратьєвої та М. Хромей (Сергєєва, Кондратьєва & Хромей, 2015). Питання формування лідерства в системі публічної служби та державного

управління ґрунтовно розкриті О. Каламан і О. Пурцхванідзе (Каламан & Пурцхванідзе, 2021), Н. Гончарук та К. Комаровою (Гончарук & Комаровою, 2023).

Особливого значення в контексті нашого дослідження набувають праці, присвячені лідерству у військово-професійному середовищі. Зокрема, теорію і методику формування лідерської компетентності офіцерів Збройних сил України детально розроблено в монографії О. Бойка (Бойко, 2020). Феномен лідерства як особливої форми влади у військових структурах проаналізовано Л. Кримець (Кримець, 2018). Питання виховання лідерських якостей у майбутніх офіцерів Національної гвардії України є предметом вивчення Л. Лебедик та В. Стрельнікова (Лебедик & Стрельніков, 2021).

Специфіку підготовки кадрів для ДПСУ в умовах освітнього процесу вищого військового навчального закладу на основі європейської кредитно-трансферної системи висвітлюють І. Блощинський, Д. Таушан та А. Янковець (Блощинський, Таушан & Янковець, 2012), особливості формування лідерських якостей майбутніх прикордонників досліджують В. Мірошніченко та В. Журавльов (Мірошніченко & Журавльов, 2022). Зарубіжний досвід розвитку лідерських навичок у програмах підготовки відображено в роботах Н. Al-Ahbabі (Al-Ahbabі, 2025), концепція емоційного інтелекту як базису лідерства належить D. Goleman, R. Boyatzis та A. McKee (Goleman, Boyatzis & McKee, 2002).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Попри значну кількість публікацій, використання технології моделювання професійних ситуацій як засобу формування лідерської компетентності офіцерів-прикордонників потребує додаткового обґрунтування.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та розкриття методичних аспектів застосування технології моделювання професійних ситуацій для формування лідерської компетентності офіцерів-прикордонників у процесі навчання в вищому військовому навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Для з'ясування механізмів формування лідерської компетентності офіцерів-прикордонників необхідно звернутися до класичних та сучасних теорій. У межах класичного підходу, детально описаного R. Stogdill у відомому «Handbook of Leadership» (Stogdill, 1974), лідерство тривалий час розглядалося через призму теорії рис (trait theory), де акцент робився на вроджених якостях особистості. Проте сучасна військова педагогіка трактує лідерство не як статичний набір характеристик, а як динамічну компетентність, яку можна і потрібно цілеспрямовано формувати в процесі навчання.

Як зазначає О. Бойко, лідерська компетентність офіцера є інтегральним особистісним утворенням, що містить систему знань, умінь, навичок, цінностей та готовності до керівництва військовим підрозділом у мирний і воєнний час (Бойко, 2020). У військовому середовищі лідерство набуває особливих ознак. За визначенням Л. Кримець, лідерство у сучасному військово-професійному середовищі виступає як особлива форма влади, яка базується не лише на формальному авторитеті посади (єдиноначальності), а й на неформальному визнанні підлеглими професіоналізму, моральних якостей та психологічної стійкості командира (Кримець, 2018).

Військове лідерство суттєво відрізняється від управління в цивільних структурах. Специфіка діяльності офіцера ДПСУ вимагає поєднання інструментального (орієнтованого на виконання службово-бойових завдань) та емоційного (спрямованого на підтримку високого морально-психологічного стану особового складу) лідерства. У зв'язку з цим фундаментального значення набуває концепція «первинного лідерства» (primal leadership) D. Goleman, R. Boyatzis та A. McKee, яка базується на емоційному інтелекті (Goleman, Boyatzis & McKee, 2002). Автори доводять, що найефективніші лідери діють через здатність налаштовуватися на емоційну хвилю колективу та керувати нею. Для офіцера-прикордонника це означає вміння нівелювати паніку підлеглих в екстремальних умовах, вселяти впевненість та підтримувати бойовий дух, налагодити командну роботу.

Організація процесу навчання в Національній академії Державної прикордонної служби України (далі – НАДПСУ) здійснюється відповідно до європейської кредитно-трансферної системи (ECTS), що передбачає активне впровадження самостійної роботи офіцерів, індивідуального підходу та активних методів навчання (Блощинський, Таушан & Янковець, 2012). Проте, як зауважують В. Журавльов та В. Мірошніченко, фахова підготовка майбутніх офіцерів-прикордонників має чітко виражену практичну спрямованість (Журавльов & Мірошніченко, 2022). У цьому контексті традиційні форми занять мають обмежену ефективність. Водночас актуалізується роль інтерактивних методів навчання, зокрема ситуативного моделювання (Северіна, 2026).

Інтерактивне навчання підвищує рівень навчальної мотивації офіцерів та активізує їхню участь у розв'язанні освітніх завдань. Поділяємо наукову позицію К. Мізіна та М. Шемуди (Мізін & Шемуда, 2023) щодо створення завдяки інтерактивному навчанню позитивного емоційного підґрунтя для подальшої пізнавально-пошукової діяльності, стимулює ініціативність і спонукає до практичних дій. Завдяки активній взаємодії офіцерів інтерактивне навчання сприяє розвитку творчого й нестандартного

мислення, формує вміння аналізувати проблемні ситуації, розробляти оригінальні ідеї та знаходити ефективні шляхи їх вирішення. Автори також звертають увагу, що під інтерактивними технологіями навчання доцільно розуміти такі способи організації цього процесу, які передбачають активне залучення здобувачів освіти до пізнавальної діяльності через використання комплексу активних форм, методів, прийомів і засобів навчання (Мізін & Шемуда, 2023). Застосування інтерактивних технологій робить освітній процес більш динамічним і результативним, забезпечує постійний обмін думками між офіцером-викладачем і офіцерами-слухачами, створює умови для активної участі та співпраці. Водночас вони сприяють ефективному використанню й урахуванню життєвого та професійного досвіду офіцерів, що підвищує результативність навчання та його практичну спрямованість. На противагу традиційному навчанню інтерактивне передбачає активну взаємодію здобувачів освіти між собою та з викладачем, спільне розв'язання навчальних і професійних проблем, обмін думками, прийняття рішень та рефлексію. До таких технологій можна віднести кейс-технологію, ситуаційне навчання, контекстне навчання, рольові ігри, імітаційне навчання, проблемно-орієнтоване навчання, проєктну технологію, метод інциденту, навчання через досвід тощо. Кожна з таких технологій становить певний інтерес у контексті формування лідерської компетентності офіцерів-прикордонників в процесі навчання. Ми зупинимось на моделюванні професійних ситуацій, оскільки такі ситуації хоча не є реальними, проте максимально наближені до професійної практики й динамічно розвиваються завдяки взаємодії та спільним рішенням учасників.

Технологія моделювання професійних ситуацій у військовій освіті – це метод навчання, що полягає у штучному відтворенні реальних або ймовірних ситуацій професійної діяльності з метою надання офіцерам можливості виконати роль командира (лідера) та відпрацювати навички прийняття рішень і управління підрозділом. Ситуаційне моделювання активізує внутрішній потенціал офіцера, змушуючи його виходити із зони психологічного комфорту. Вважаємо, що процес формування лідерської компетентності з використанням моделювання професійних ситуацій є поетапним і системним, містить низку дій, тому може трактуватися як технологія. Спираючись на досвід формування лідерських якостей, запропонований Л. Лебедик та В. Стрельниковим (Лебедик & Стрельников, 2021), пропонуємо матрицю ситуацій, які доцільно моделювати під час занять з офіцерами-прикордонниками (таблиця 1).

Реалізація технології моделювання професійних ситуацій на практичних заняттях відбувається за чітким алгоритмом, який дозволяє

поетапно переводити теоретичні знання у площину стійких лідерських навичок.

Таблиця 1 – Матриця модельованих професійних ситуацій для формування лідерської компетентності офіцерів-прикордонників

Тип модельованої професійної ситуації	Якості лідера, що розвиваються	Приклад сценарію
Екстримальна	Стресостійкість, оперативне прийняття рішень, рішучість	Збройний напад ДРГ на прикордонний наряд в умовах лісової місцевості; відновлення контролю над втраченою ділянкою
Службово-організаційна	Делегування, планування, контроль, взаємодія з іншими відомствами	Організація посиленої охорони пункту пропуску під час очікуваного масового прориву кордону
Міжособистісна	Розв'язання конфліктів, емоційний резонанс	Виявлення систематичного порушення дисципліни військовослужбовцем; конфлікт
Комунікативна	Взаємодія з громадою та медіа	Брифінг командира підрозділу для місцевих ЗМІ та цивільного населення після інциденту в прикордонній смузі

Вважаємо, послідовність етапів проведення заняття з використанням моделювання професійних ситуацій може бути такою:

1) Брифінг та занурення в ситуацію. Керівник заняття ознайомлює офіцерів із ввідними даними: географічні координати, склад сил і засобів, погодні умови, радіоелектронна обстановка. На цьому етапі розподіляються ролі (наприклад, начальник (командир) підрозділу, заступник з морально-психологічного забезпечення, старший прикордонного наряду).

2) Етап невизначеності та самостійного аналізу. Офіцери у ролі командирів аналізують інформацію. Керівник заняття навмисно створює дефіцит часу або подає суперечливі розвідувальні дані, що змушує лідера проявляти гнучкість розуму.

3) Прийняття рішення. Офіцер-слухач, який виконує роль лідера, формулює бойовий чи службовий наказ, розподіляє завдання між іншими

учасниками групи, демонструючи командирські якості, впевненість голосу та чітку аргументацію.

4) Динамічний розвиток подій. Викладач змінює умови в процесі виконання: втрачено зв'язок; порушники відкрили вогонь з тилу, один з військовослужбовців дістав поранення тощо. Тут відпрацьовуються навички емоційного інтелекту (Goleman, Boyatzis & McKee, 2002) та здатність не піддаватися паніці.

5) Заключний етап (підбиття підсумків) передбачає всебічний аналіз перебігу змодельованої ситуації. Оцінюються ефективність прийнятих рішень, правильність дій лідера, причини тактичних і психологічних помилок, а також реакція підрозділу на управлінські впливи. Обов'язковим елементом цього етапу є саморефлексія офіцерів, що забезпечує осмислення набутого досвіду та сприяє розвитку їхньої лідерської компетентності.

Упровадження цієї технології в освітній процес НАДПСУ засвідчило її ефективність у формуванні лідерської компетентності офіцерів-прикордонників. Результати дослідження показали, що офіцери, які систематично брали участь у моделюванні професійних ситуацій під час навчання, після призначення до органів охорони державного кордону демонстрували вищий рівень розвитку лідерських якостей, ефективніше організовували діяльність підрозділу, більш успішно згуртовували особовий склад, ніж їхні колеги, навчання яких відбувалося за традиційною методикою.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Отже, проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що технологія моделювання професійних ситуацій є дидактичним інструментом, що дозволяє в штучно створених, безпечних умовах навчання відтворити ознаки реальної професійної діяльності. Використання технології моделювання професійних ситуацій допомагає офіцерам розвивати лідерські якості, вчить брати на себе відповідальність, швидко ухвалювати обґрунтовані рішення та ефективно керувати підрозділом.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні тренажерних систем та технологій віртуальної реальності для підвищення реалістичності моделювання дій прикордонних підрозділів, також доцільно акцентувати увагу на вивченні потенціалу інших інтерактивних технологій (кейс-технології, контекстного навчання, рольових ігор, імітаційного та проблемно-орієнтованого навчання, навчанні через досвід тощо) у формуванні лідерської компетентності офіцерів-прикордонників.

Література

1. Блощинський І. Г., Таушан Д. В., Янковець А. В. Організація навчального процесу в Національній академії Державної прикордонної служби України відповідно до європейської кредитно-трансферної системи. *Вісник Національного університету оборони України : зб. наук. праць*. Київ : НУОУ, 2012. Вип. 6 (31). С. 17–23.
2. Бойко О. В. Теорія і методика формування лідерської компетентності офіцерів Збройних сил України : монографія. Житомир : Вид. О. О. Євенок, 2020. 667 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722942/1/Boiko_O.V._Monografy.pdf (дата звернення: 01.09.2026).
3. Гончарук Н. Т., Комарова К. В. Лідерство на публічній службі : навчальний наочний посібник. Дніпро : НТУ «Дніпровська політехніка», 2023.
4. Грищенко І. М. Лідерство як феномен управління групою. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 10. С. 116–119. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/10_2015/26.pdf (дата звернення: 01.09.2026).
5. Журавльов В. В., Мірошніченко В. І. Особливості формування лідерських якостей у майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі фахової підготовки. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. праць*. Запоріжжя : КПУ, 2022. Вип. 81. С. 162–167. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.81.30>.
6. Каламан О. Б., Пурцхванідзе О. В. Лідерство у сфері державних послуг: теоретичний аспект. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 2. С. 88–94. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.2.88>.
7. Кринець Л. Лідерство як особлива форма влади у сучасному військово-професійному середовищі. *Вісник Національного університету оборони України*. 2018. Вип. 50, № 2. С. 51–58. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2018-50-2-51-58>.
8. Лебедик Л., Стрельников В. Формування лідерських якостей у майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2021. № 3. С. 40–49. DOI: <https://doi.org/10.20998/2078-7782.2021.3.04>.
9. Мізін К., Шемуда М. Інтерактивні технології ситуативного моделювання та опрацювання дискусійних питань у процесі вивчення іноземної мови. *Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Серія: Германська філологія*. 2023. Вип. 843. С. 84–92. DOI: <https://doi.org/10.31861/gph2023.843.84-92>.
10. Нестуля О. О., Нестуля С. І. Основи лідерства. Наукові концепції (середина XX – початок XXI ст.) : навч. посіб. Полтава : ПУЕТ, 2016. 375 с.
11. Пономаренко О. В. Проблема лідерства в ретроспективі. *Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку*. 2010. Вип. № 1. URL: http://www.intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n1_2010_st_16 (дата звернення: 01.09.2026).

12. Северіна Т. Дидактичний потенціал педагогічного ситуативного моделювання у формуванні професійної лексичної готовності майбутніх учителів іноземних мов. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2026. Вип. 223. С. 246–250. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2026-1-223-246-250>.
13. Сергеева Л. М., Кондратьева В. П., Хромей М. Я. *Лідерство* : навч. посіб. Івано-Франківськ : Лілея НВ, 2015. 296 с.
14. Al-Ahbab H. Leadership program effectiveness and development of leadership skills. *International Journal of Educational Management*. 2025. DOI: <https://doi.org/10.4018/IJCRMM.391913>. URL: <https://www.sciencedirect.com/org/science/article/pii/S194792472500012X> (дата звернення: 01.09.2026).
15. Goleman D., Boyatzis R., McKee A. *Primal Leadership: Unleashing the Power of Emotional Intelligence*. Boston : Harvard Business Review Press, 2002. URL: https://www.researchgate.net/publication/230854764_Primal_Leadership_Realizing_the_Power_of_Emotional_Intelligence (дата звернення: 01.09.2026).
16. Stogdill R. *Handbook of Leadership*. New York, 1974. URL: <https://www.jstor.org/stable/3790949> (дата звернення: 01.09.2026).

References

1. Bloshchynskiy I. H., Taushan D.V., Yankovets A.V. (2012) Orhanizatsiia navchalnoho protsesu v Natsionalnii akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy vidpovidno do yevropeiskoi kredytno-transfernoi systemy. [Organization of the Educational Process at the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine in Accordance with the European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS)] *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy : zb. nauk. prats. K. : NUOU. Vyp. 6 (31). S. 17–23 (ukr).*
2. Boiko O. V. (2020) Teoriia i metodyka formuvannia liderskoi kompetentnosti ofitseriv Zbroinykh syl Ukrainy: [Theory and Methods of Developing Leadership Competence in Officers of the Armed Forces of Ukraine] monohrafiia. Zhytomyr: Vyd. O.O. Yevenok. 667 s. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722942/1/Boiko_O.V._Monografy.pdf (ukr).
3. Honcharuk N. T., Komarova K.V. (2023). Liderstvo na publichnii sluzhbi: navchalnyi naochnyi posibnyk [Leadership in Public Service] H Dnipro: NTU «Dniprovska politehnika» (ukr).
4. Hryshchenko I.M. (2015) Liderstvo yak fenomen upravlinnia hrupoiu. [Leadership as a Phenomenon of Group Management] *Investytsii: praktyka ta dosvid. № 10. S. 116–119.* http://www.investplan.com.ua/pdf/10_2015/26.pdf (ukr).
5. Zhuravlov V. V., Miroshnichenko V. I. (2022) Osoblyvosti formuvannia liderskykh yakosteï u maibutnykh ofitseriv-prykordonnykh u protsesi fakhovoi pidhotovky. [Specific Features of Developing Leadership Qualities in Future Border Guard Officers during Professional Training] *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh : zb. nauk. prats. Zaporizhzhia : KPU. Vyp. 81. 316 s., S. 162–167.* <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.81.30> (ukr).

6. Kalamam O.B., Purtskhvanidze O.V. (2021) Liderstvo u sferi derzhavnykh posluh: teoretychnyi aspekt. [Leadership in the Public Service Sector: A Theoretical Perspective] Investytsii: praktyka ta dosvid. № 2. S. 88–94. DOI: 10.32702/2306-6814.2021.2.88 (ukr).
7. Krynets L. (2018) Liderstvo yak osoblyva forma vlady u suchasnomu viiskovo-profesiinomu seredovyschi. [Leadership as a Distinct Form of Power in the Contemporary Military-Professional Environment] Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy. 50(2), S. 51–58. <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2018-50-2-51-58> (ukr).
8. Lebedyk L., Strelnikov V. (2021) Formuvannia liderskykh yakosteï u maibutnikh ofitseriv Natsionalnoi hvardii Ukrainy. [Development of Leadership Qualities in Future Officers of the National Guard of Ukraine] Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnymy systemamy. № 3. S.40 –49. DOI: <https://doi.org/10.20998/2078-7782.2021.3.04> (ukr).
9. Mizin K., Shemuda M. (2023). Interaktyvni tekhnolohii sytuatyvnoho modeliuvannia ta opratsiuvannia dyskusiinykh pytan u protsesi vyvchennia inozemnoi movy. [Interactive Technologies of Situational Modeling and Discussion of Controversial Issues in the Process of Foreign Language Learning] Naukovi visnyk Chernivetskoho natsionalnoho universytetu imeni Yuriiia Fedkovycha. Serii: Hermanska filolohiia, 843, 84-92. <https://doi.org/10.31861/gph2023.843.84-92> (ukr).
10. Nestulia O.O., Nestulia S.I. (2016) Osnovy liderstva. [Fundamentals of Leadership] Naukovi kontseptsii (seredyna KhKh–pochatok KhKhIst.): navch. posib. Poltava: PUET. 375 s. (ukr).
11. Ponomarenko O. V. (2010). Problema liderstva v retrospektyvi. [The Problem of Leadership in Retrospect] Pedahohichna nauka: istoriia, teoriia, praktyka, tendentsii rozvytku. Vyp. 1. http://www.intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n1_2010_st_16 (ukr)..
12. Severina T. (2026). Dydaktychnyi potentsial pedahohichnoho sytuatyvnoho modeliuvannia u formuvanni profesiinoi leksychnoi hotovnosti maibutnikh uchyteliv inozemnykh mov. [The Didactic Potential of Pedagogical Situational Modeling in Developing the Professional Lexical Readiness of Future Foreign Language Teachers] Naukovi zapysky. Serii: Pedahohichni nauky. (223), 246-250. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2026-1-223-246-250> (ukr).
13. Serheieva L. M., Kondratieva V. P., Khromei M. Ya. (2015) Liderstvo [Leadership]: navch. posibn. IvanoFrankivsk. «Lileia NV». 296 s.(ukr).
14. Al-Ahbabî H. (2025) Leadership program effectiveness and development of leadership skills. International Journal of Educational Management. <https://doi.org/10.4018/IJCRMM.391913> <https://www.sciencedirect.com/org/science/article/pii/S194792472500012X> (eng).
15. Goleman D., Boyatzis R., McKee A. (2002) Primal Leadership: Unleashing the Power of Emotional Intelligence. Boston: Harvard Business Review Press (eng). https://www.researchgate.net/publication/230854764_Primal_Leadership_Realizing_the_Power_of_Emotional_Intelligence (eng).
17. Stogdill R. (1974) Handbook of Leadership. N.Y.. <https://www.jstor.org/stable/3790949> (eng).

**FORMATION OF LEADERSHIP COMPETENCE IN FUTURE
BORDER GUARD OFFICERS USING THE EDUCATIONAL
TECHNOLOGY OF PROFESSIONAL SITUATION MODELING****A. A. Miroshnichenko**

The article is devoted to the theoretical substantiation and methodological aspects of applying professional situation modeling technology to the formation of leadership competence in future border guard officers during their training at a higher military educational institution.

To clarify the mechanisms underlying the formation of leadership competence in future border guard officers, the author draws on both classical and contemporary leadership theories. Particular attention is paid to the fundamental differences between military leadership and leadership in civilian organizations. It is emphasized that the specific nature of the professional activity of officers of the State Border Guard Service of Ukraine (SBGSU) requires the integration of instrumental leadership, focused on the accomplishment of operational and service-related tasks, and emotional leadership, aimed at maintaining the high moral and psychological readiness of personnel. Therefore, the formation of leadership competence in future border guard officers necessitates the use of interactive teaching methods, particularly professional situation modeling technology.

Professional situation modeling technology in military education is understood as a teaching method based on the artificial reproduction of real or probable professional situations, enabling future officers to assume the role of a commander (leader) and develop decision-making and unit management skills. Situation-based modeling activates officers' internal potential by encouraging them to move beyond their psychological comfort zone and respond effectively to complex professional challenges. It is argued that the process of developing leadership competence through professional situation modeling is systematic and stage-based, involving a sequence of interconnected instructional activities. Therefore, professional situation modeling can be regarded not merely as an instructional method but as a comprehensive educational technology.

The implementation of professional situation modeling technology in practical training is carried out according to a clearly structured algorithm that enables the gradual transformation of theoretical knowledge into well-developed leadership skills. The authors propose the following sequence of stages for conducting a training session using professional situation modeling technology: briefing and immersion in the professional situation; the stage of uncertainty and independent analysis; decision-making; and debriefing.

Keywords: *leadership competence; leadership competence development; future border guard officers; professional situation modeling technology; training; higher military educational institution.*

Мірошніченко Анатолій Анатолійович – кандидат педагогічних наук, начальник (декан) факультету правоохоронної діяльності, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, E-mail: mister5577@ukr.net

Miroshnichenko Anatoliy Anatoliyovych – Candidate of Pedagogical Sciences, Head (Dean) of the Law Enforcement Faculty, Bohdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, E-mail: mister5577@ukr.net

Стаття надійшла до редакції 03.07.2026.

Стаття прийнята до друку після рецензування 11.09.2026.

Стаття опублікована 30.10.2026.

Стаття з відкритим доступом,
відповідно до умов ліцензії
[Creative Commons \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)